

ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1990

Vyhlásené: 23. 4. 1990 Časová verzia predpisu účinná od: 1. 5.1990 do: 31. 3.1991

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

111

ZÁKON

z 19. apríla 1990

o štátnom podniku

Federálne zhromaždenie Česko-slovenskej federatívnej republiky sa uznieslo na tomto zákone:

ČASŤ I

ÚVODNÉ USTANOVENIA

§ 1

Účel zákona

Účelom tohto zákona je upraviť postavenie a právne pomery štátneho podniku (ďalej len „podnik“).

§ 2

Podnik, jeho spoločenské poslanie a pracovný kolektív

(1) Podnik je výrobcom tovaru (výrobky, práce a služby), ktorý svoju podnikateľskú činnosť prevádzkuje samostatne na základe hospodárenia na vlastný účet; pritom na seba berie primerané hospodárske riziko.

(2) Pracovný kolektív podniku tvoria pracovníci, ktorí v podniku vykonávajú práce v hlavnom pracovnom pomere.¹⁾

ČASŤ II

VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Prvá hlava

Postavenie a riadenie podniku

§ 3

Štát a podnik

(1) Štát vytvára podmienky pre podnikateľskú činnosť podniku a túto činnosť reguluje predovšetkým právnymi predpismi.

(2) Činnosť a územnú pôsobnosť podniku možno obmedzovať alebo do nej zasahovať iba za podmienok a spôsobom ustanoveným zákonom.

§ 4 **Zakladateľ**

(1) Zakladateľom podniku je ústredný orgán štátnej správy alebo národný výbor.

(2) Zakladateľ vykonáva voči podniku funkciu orgánu hospodárskeho riadenia²⁾ za podmienok a v rozsahu ustanovenom zákonom.

§ 5 **Právne postavenie podniku**

(1) Podnik je právnickou osobou; vystupuje v právnych vzťahoch vo svojom mene a nesie zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov.

(2) Podnik nezodpovedá za záväzky štátu alebo iných subjektov. Štát nezodpovedá za záväzky podniku, pokiaľ zákon neustanovuje inak.³⁾

(3) Proti zásahom orgánov hospodárskeho riadenia do svojej činnosti, ktoré sú v rozpore s právnymi predpismi, sa podnik môže domáhať ochrany za podmienok ustanovených zákonom.⁴⁾

(4) Ak orgán hospodárskeho riadenia svojím zásahom do činnosti podniku spôsobil tomuto podniku majetkovú ujmu, je povinný ju nahradiť. Podmienky a rozsah náhrady majetkovej ujmy, ako aj prípady, keď sa náhrada neposkytuje, ustanovuje zákon.⁵⁾

§ 6 **Majetkové postavenie podniku**

(1) Podnik hospodári s vecami a majetkovými právami zverenými mu pri jeho založení, a ďalej s vecami a majetkovými právami nadobudnutými v priebehu jeho podnikania.⁶⁾ Veci, s ktorými podnik hospodári, sú v štátnom vlastníctve.

(2) Podnik má právo majetok, s ktorým hospodári, držať, užívať ho a nakladať s ním v súlade s právnymi predpismi. Majetok sa môže podniku odňať iba v prípadoch a za podmienok ustanovených zákonom.

(3) Čistá hodnota majetku zvereného podniku pri jeho založení tvorí jeho kmeňové imanie.

Finančné postavenie podniku

§ 7

Podnik je priamym subjektom vzťahov k štátnemu rozpočtu (štátny rozpočet federácie alebo štátny rozpočet príslušnej republiky), štátnym fondom a rozpočtom národných výborov.

§ 8

(1) Podnik uhrádza svoje potreby a náklady z príjmov získaných predovšetkým zo svojej podnikateľskej činnosti, ako aj z ďalších zdrojov.

(2) Zo svojho zisku uhrádza podnik prednostne odvody a dane štátu.

(3) Zisk po vykonaní odvodov a daní (ďalej len „použiteľný zisk“) využíva podnik samostatne; pritom vykonáva prednostne prídely do fondov, ktoré je povinný vytvárať. Použiteľný zisk nemožno podniku odňať.

(4) Odpisy zo základných prostriedkov zostávajú podniku.

§ 9

(1) Podnik vytvára tieto fondy:

- a) fond rozvoja určený najmä na financovanie vedecko-technického rozvoja, investícií vrátane modernizácie a rekonštrukcie a prírastkov zásob;
- b) rezervný fond určený na krytie strát a rizík a na financovanie výkyvov hospodárenia podniku;
- c) fond kultúrnych a sociálnych potrieb určený najmä na zabezpečovanie potrieb sociálneho rozvoja pracovného kolektívu podniku;
- d) fond odmien určený na osobné hmotnú zainteresovanosť na výsledkoch podnikateľskej činnosti podniku.

(2) Podnik môže vytvárať zo svojho použiteľného zisku ďalšie fondy. V prípadoch ustanovených osobitnými predpismi môže podnik vytvárať aj účelové fondy tvorené z nákladov, prípadne z ďalších zdrojov.

(3) Prostriedky fondov nemožno podniku odňať; podnik o ich použití rozhoduje v súlade s právnymi predpismi samostatne. Zostatky jednotlivých fondov sa prevádzajú do ďalších období bez obmedzenia.

(4) Podnik je povinný viesť predpísaným spôsobom účtovníctvo, zostavovať ročnú závierku a poskytovať ju zakladateľovi a príslušným orgánom štátnej správy.

(5) Ročnú účtovnú závierku podniku preskúmava osoba, prípadne skupina osôb určená zakladateľom alebo overovateľ (audítor). Náklady spojené s preskúvaním uhrádza podnik.

§ 10

Vnútná organizácia podniku

(1) Vnútná organizácia podniku a organizácia vnútorného riadenia je vo výhradnej pôsobnosti podniku.

(2) Vnútnú organizáciu podniku upravuje organizačný poriadok, prípadne iný podnikový organizačný predpis. V označení vnútornej organizačnej jednotky podniku sa nesmie použiť slovo „podnik“ alebo „organizácia“.

(3) Podnik môže určiť, ktoré vnútorné organizačné jednotky sa zapíšu do podnikového registra ako odštepné závody. Vedúci odštepného závodu je oprávnený robiť v mene podniku všetky právne úkony týkajúce sa tohto odštepného závodu.

§ 11

Ochrana životného a prírodného prostredia a zdravia občanov

(1) Podnik je pri svojej hospodárskej a sociálnej činnosti povinný čo najúčinnšie chrániť životné a prírodné prostredie pred škodlivými vplyvmi, ktoré jeho činnosť vyvoláva, a najmä dbať na to, aby neohrozoval zdravie občanov. Z vlastných zdrojov financuje a uskutočňuje opatrenia zamerané na odstránenie škôd vzniknutých jeho činnosťou a opatrenia na tvorbu a ochranu všetkých zložiek životného a prírodného prostredia ohrozovaných jeho činnosťou.

(2) Podnik je povinný budovať zariadenia na ochranu životného a prírodného prostredia, uvádzať tieto zariadenia do prevádzky spoločne s príslušným výrobným alebo nevýrobným zariadením a trvale zabezpečovať ich plynulý a účinný chod.

Druhá hlava
Vznik a zánik podniku

§ 12
Vznik podniku

(1) Podnik vzniká na základe rozhodnutia zakladateľa dňom zápisu do podnikového registra.

(2) Návrh na zápis podniku do podnikového registra podáva zakladateľ. Zakladateľ je povinný k návrhu na zápis podniku do podnikového registra pripojiť:

- a) zakladaciu listinu;
- b) súhlas príslušného orgánu štátnej správy s predmetom činnosti (podnikania), pokiaľ osobitné predpisy taký súhlas vyžadujú.

(3) Zakladateľ je povinný prerokovať založenie podniku s miestne príslušným národným výborom.

§ 13
Zakladacia listina

(1) Zakladaciu listinu podniku vydáva zakladateľ.

(2) Zakladacia listina musí obsahovať:

- a) označenie zakladateľa;
- b) názov, sídlo podniku a jeho identifikačné číslo; názov musí vylučovať možnosť zámeny s názvami iných organizácií a musí byť z neho zrejmé, že ide o štátny podnik;
- c) základný predmet činnosti (podnikania);
- d) vymedzenie majetku;⁶⁾
- e) výšku kmeňového imania; pokiaľ nemožno výšku kmeňového imania určiť, musí sa tak stať do 60 dní odo dňa vzniku podniku;
- f) ustanovenia o prechode práv a povinností na podnik, pokiaľ sa práva a povinnosti na podnik prevádzajú.

§ 14
Rozdelenie, zlúčenie a splnutie podniku

(1) K rozdeleniu, zlúčeniu alebo splnutiu podniku dochádza na základe rozhodnutia zakladateľa (zakladateľov) dňom zápisu do podnikového registra. Návrh na zápis podáva zakladateľ; v prípade splnutia podnikov ten zo zakladateľov, ktorý bude voči novovzniknutému podniku vykonávať funkciu zakladateľa (§ 17 ods. 2).

(2) Rozdelený podnik zaniká a jeho majetok a záväzky prechádzajú v rozsahu určenom zakladateľom na novovzniknuté, prípadne preberajúce podniky.

(3) Zlučovaný podnik zaniká a jeho majetok a záväzky prechádzajú na preberajúci podnik.

(4) Pri splnutí podnikov doterajšie podniky zanikajú a ich majetok a záväzky prechádzajú na novovzniknutý podnik.

(5) K rozdeleniu, zlúčeniu a splnutiu podniku sa vyjadruje príslušný odborový orgán.

§ 15 **Zánik podniku**

(1) Podnik zaniká:

- a) rozdelením, zlúčením, splynutím, zrušením bez likvidácie;
- b) likvidáciou zrušeného podniku.

(2) Zánik podniku nastáva na základe skutočností uvedených v odseku 1 dňom výmazu podniku z podnikového registra. Návrh na výmaz podniku z podnikového registra podáva zakladateľ, prípadne likvidátor.

(3) Pri zániku podniku zrušením bez likvidácie urobí zakladateľ opatrenia o všetkom jeho majetku a záväzkoch. Ak tak neurobí, vykoná sa likvidácia podniku podľa osobitných predpisov.

(4) Zakladateľ je povinný prerokovať zánik podniku s národným výborom.

(5) K zániku podniku podľa ustanovenia odseku 1 sa vyjadruje príslušný odborový orgán.

§ 16 **Oznamovacia povinnosť**

(1) Podnik, na ktorý prešiel majetok i záväzky zaniknutého podniku, je povinný bez meškania upovedomiť podniky a iné subjekty, ktoré sú zánikom podniku dotknuté, o zániku podniku a o prechode jeho majetku a záväzkov.

(2) Ak podnik zanikne zrušením bez likvidácie, má oznamovaciu povinnosť zakladateľ; pri likvidácii podniku má túto povinnosť likvidátor.

(3) Zakladateľ, prípadne likvidátor uverejní tiež bez zbytočného odkladu zánik podniku a prechod jeho majetku a záväzkov, ak mu zakladacia listina ustanovuje povinnosť uverejniť tieto skutočnosti.

§ 17 **Dohoda zakladateľov**

(1) Ak sa zlúčenie alebo splynutie podnikov týka niekoľkých zakladateľov, rozhodujú títo zakladatelia vo vzájomnej dohode. Pri rozhodovaní o splynutí podnikov sa zakladatelia dohodnú, ktorý z nich bude voči novovzniknutému podniku vykonávať funkciu zakladateľa.

ČASŤ III **ORGÁNY PODNIKU A PRÁVA A POVINNOSTI ZAKLADATEĽA**

Prvá hlava **Štátny podnik**

Orgány podniku

§ 18

Orgány podniku sú riaditeľ a dozorná rada (ďalej len „rada“).

§ 19**Riaditeľ**

(1) Riaditeľa vymenúva zakladateľ na základe výberového konania a po vyjadrení rady.

(2) Riaditeľa odvoláva zakladateľ.

(3) Riaditeľ riadi činnosť podniku a ako štatutárny orgán koná vo všetkých jeho veciach. Po prerokovaní v rade schvaľuje ročnú účtovnú závierku, rozdelenie použiteľného zisku a základné otázky koncepcie rozvoja podniku.

(4) Riaditeľ vymenúva a odvoláva svojho zástupcu z radov pracovníkov podniku, ktorý ho v čase jeho neprítomnosti zastupuje v plnom rozsahu jeho práv a povinností. Ak určí viacerých zástupcov, určí ich poradie. Ďalej vymenúva a odvoláva ďalších seba priamo podriadených pracovníkov podniku.

§ 20**Zloženie rady a jej funkčné obdobie**

(1) Počet členov rady určí zakladateľ.

(2) Polovicu počtu členov rady do funkcie ustanovuje a z nej odvoláva zakladateľ, druhú polovicu volí a odvoláva pracovný kolektív alebo jeho delegáti, a to z členov pracovného kolektívu a tajným hlasovaním. Spôsob a podmienky voľby a odvolania ustanovuje volebný poriadok, ktorý schvaľuje pracovný kolektív.

(3) Členov rady nemôže byť riaditeľ ani jeho zástupca.

(4) Rada volí zo svojich členov predsedu a podpredsedu. Predseda zvoláva a vedie rokovanie rady; v čase jeho neprítomnosti ho zastupuje podpredseda.

(5) Funkčné obdobie rady je 5 rokov. Pred uplynutím funkčného obdobia sa člen rady môže svojej funkcii vzdať písomným podaním rade. Ak sa počet členov rady ustanovených zakladateľom zníži, je zakladateľ povinný bez meškania ustanoviť nového člena rady. Ak sa počet členov rady volených pracovným kolektívom zníži, postupuje sa podľa volebného poriadku pre voľby a odvolanie členov rady.

§ 21**Pôsobnosť rady**

(1) Rada

- a) prerokúva základné otázky koncepcie rozvoja podniku;
- b) dohliada na vedenie a hospodáranie podniku;
- c) prerokúva ročnú účtovnú závierku a rozdelenie použiteľného zisku;
- d) môže odporučiť zakladateľovi odvolať riaditeľa;
- e) vyjadruje sa k rozdeleniu, zlúčeniu, splynutiu a zrušeniu podniku.

(2) Na prijatie uznesenia rady je potrebná nadpolovičná väčšina hlasov všetkých členov rady.

§ 22**Práva a povinnosti zakladateľa**

Zakladateľ môže po prerokovaní v rade rozhodnúť o zlúčení, splynutí, rozdelení alebo zrušení

podniku

- a) na základe programu štrukturálnych zmien národného hospodárstva (rozvoj alebo útlm odvetví alebo odboru), schváleného príslušnou vládou;
- b) na návrh podniku (podnikov), o ktorých zlúčenie, splynutie, rozdelenie alebo zrušenie ide;
- c) ak podnik svojím hospodárením ohrozuje alebo neoprávnene znižuje svoje kmeňové imanie alebo nie je schopný plniť svoje odvodové alebo daňové povinnosti alebo nie je schopný vytvárať povinné podnikové fondy v určenom rozsahu alebo ak vykazuje vo dvoch po sebe nasledujúcich ročných účtovných závierkach stratu.

Druhá hlava

Štátny podnik na uspokojovanie verejnoprospešných záujmov

§ 23

Predmet činnosti podniku

(1) Pre podniky, ktorých základným predmetom činnosti je uspokojovanie verejnoprospešných záujmov a v ktorých je táto skutočnosť vyjadrená v zakladacej listine, platia ustanovenia tohto zákona s odchýlkami ustanovenými v tejto hlave.

(2) Zakladať podniky podľa odseku 1 možno len v odboroch činnosti, prípadne v prípadoch, ktoré určí vláda Česko-slovenskej federatívnej republiky alebo vlády republík.

(3) Zakladateľ je oprávnený určiť podniku v zakladacej listine v rámci základného predmetu činnosti povinný predmet činnosti a tento povinný predmet činnosti meniť. Zakladateľ môže tiež pre povinný predmet činnosti obmedziť podniku jeho územnú pôsobnosť.

§ 24

Orgány podniku

V podniku sa nezriaďuje rada.

§ 25

Ročná účtovná závierka a použiteľný zisk

Zakladateľ na návrh riaditeľa schvaľuje ročnú účtovnú závierku a rozhoduje o rozdelení použiteľného zisku.

§ 26

Zlúčenie, rozdelenie, splynutie a zrušenie podniku

(1) Zakladateľ môže po prerokovaní s národným výborom rozhodnúť o zlúčení, splynutí, rozdelení alebo zrušení podniku aj z iných dôvodov, než ktoré sú uvedené v § 22.

(2) K opatreniu podľa odseku 1 sa vyjadruje príslušný odborový orgán.

ČASŤ IV

SPOLOČNÉ, PRECHODNÉ A ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Spoločné ustanovenia

§ 27

Zakladateľ môže za podmienok ustanovených týmto zákonom podniku priznať alebo odňať charakter podniku, ktorého základným predmetom činnosti je uspokojovanie verejnoprospešných záujmov.

§ 28

(1) Pri zrušení podniku bez likvidácie za podmienok ustanovených týmto zákonom môže zakladateľ hmotný majetok zrušeného podniku ako celok vložiť do akciovej spoločnosti, prípadne ho zmluvne previesť do vlastníctva inej právnickej alebo fyzickej osoby. Spolu s týmto majetkom prechádzajú na nadobúdateľa práva a povinnosti zrušeného podniku. Ustanovenie § 251 prvá veta Zákonníka práce sa nepoužije.

(2) Zakladateľ môže hmotný majetok podniku prenechať zmluvne do dočasného užívania (prenajať) právnickej alebo fyzickej osobe v súlade s Hospodárskym zákonníkom.⁷⁾ Ak zakladateľ prenecháva majetok podniku do dočasného užívania ako celok, prechádzajú na nájomcu tiež práva a povinnosti podniku, ak zmluva o dočasnom užívaní neustanovuje niečo iné.

(3) Podmienky a spôsob vykonávania opatrení podľa odsekov 1 a 2 ustanovuje zákon.

§ 29

V podniku vzniknutom podľa tohto zákona je zakladateľ povinný zabezpečiť ustanovenie rady najneskôr do 60 dní od vzniku podniku, ak nejde o podnik pre uspokojovanie verejnoprospešných záujmov.

§ 30

Postavenie, práva a povinnosti odborových orgánov ustanovené právnymi predpismi alebo vyplývajúce z medzinárodných zmlúv, ktorými je Česko-slovenská federatívna republika viazaná, nie sú týmto zákonom dotknuté.

Prechodné ustanovenia**§ 31**

(1) Podniky vzniknuté podľa zákona č. 88/1988 Zb. o štátnom podniku sa považujú odo dňa účinnosti tohto zákona za vzniknuté podľa tohto zákona. Doterajšie vnútorné organizačné jednotky týchto podnikov zapísané v podnikovom registri sa odo dňa účinnosti tohto zákona považujú za odštepne závody podľa tohto zákona.

(2) V podnikoch uvedených v odseku 1 zanikajú dňom účinnosti tohto zákona doterajšie orgány samosprávy.

(3) Zakladateľ je povinný do 90 dní odo dňa účinnosti tohto zákona vymenovať riaditeľa a ustanoviť polovicu počtu členov rady podľa tohto zákona. Do nástupu riaditeľa do funkcie riadi podnik doterajší riaditeľ, a ak ho niet, zakladateľom poverená osoba, ktorej pritom patrí postavenie štatutárneho orgánu.

(4) Ustanovenie odseku 3 sa nemusí použiť ohľadne riaditeľov zvolených, prípadne vymenovaných pred účinnosťou tohto zákona. Pracovníci priamo podriadení riaditeľovi, ktorí boli zvolení pred účinnosťou tohto zákona, sa dňom jeho účinnosti považujú za vymenovaných podľa tohto zákona. Ostatní zvolení pracovníci sa v podniku považujú za činných na základe pracovnej zmluvy.

§ 32

(1) Zakladateľ môže do 31. decembra 1990 na návrh podniku alebo jeho vnútornej organizačnej jednotky (jednotiek) alebo aj bez tohto návrhu

- a) vyčleniť z podniku vnútornú organizačnú jednotku, prípadne jednotky za účelom založenia ďalšieho podniku, prípadne podnikov;
- b) rozdeliť podnik;
- c) rozhodnúť o vyčlenení vnútornej organizačnej jednotky a o jej začlenení do iného podniku. Pri týchto opatreniach je zakladateľ povinný rozhodnúť o prevode majetku a záväzkov týkajúcich sa prevádzanej organizačnej jednotky.

(2) Pri vyčlenení vnútornej organizačnej jednotky je zakladateľ povinný upraviť dotknutému podniku zakladaciu listinu (kmeňové imanie, prípadne predmet činnosti).

(3) Zakladateľ môže do 31. decembra 1990 podnik zrušiť bez likvidácie a hmotný majetok zrušeného podniku ako celok vložiť do akciovej spoločnosti, prípadne ho zmluvne previesť do vlastníctva inej právnickej alebo fyzickej osoby. Spolu s majetkom prechádzajú na nadobúdateľa práva a povinnosti zrušeného podniku. Ustanovenie § 251 prvá veta Zákonníka práce sa v takom prípade nepoužije.

(4) Opatrenia podľa odseku 3 vyžadujú predchádzajúci súhlas vlády Česko-slovenskej federatívnej republiky, prípadne vlády Českej republiky alebo vlády Slovenskej republiky, ak je zakladateľom ústredný orgán štátnej správy republiky alebo národný výbor.

§ 33

Dovtedy, než sa vykoná zmena spôsobu finančného hospodárenia podnikov, sa kmeňové imanie podniku pri jeho založení určí zo súčtu zostatkov fondu základných prostriedkov a investícií, obrátového fondu a fondu cenných papierov.

§ 34

Konsolidačný program uložený zakladateľom pred účinnosťou tohto zákona je podnik povinný plniť. Zakladateľ však môže v čase plnenia konsolidačného programu rozhodnúť o jeho zrušení.

§ 35

Pokiaľ sa v právnych predpisoch používa pojem štátna hospodárska organizácia, rozumie sa tým aj štátny podnik podľa tohto zákona, pokiaľ nie je ustanovené inak.

Záverečné ustanovenia

§ 36

Splnomocňovacie ustanovenie

(1) Vláda Česko-slovenskej federatívnej republiky upraví nariadením finančné hospodárenie podnikov; pritom môže s výnimkou fondu kultúrnych a sociálnych potrieb

- a) obmedziť počet povinne vytváraných fondov;
- b) upraviť odchylné finančné hospodárenie podnikov pre uspokojovanie verejnoprospešných záujmov;
- c) upraviť odchylné tvorbu a použitie povinne vytváraných fondov pre podniky s počtom do 100 pracovníkov.

(2) Federálne ministerstvo financií upraví právnym predpisom odpisovanie základných prostriedkov, financovanie rozvoja a podnikovej spoločenskej spotreby podnikov a preskúmavanie ročnej účtovnej závierky podniku.

§ 37

Zrušuje sa zákon č. 88/1988 Zb. o štátnom podniku.

§ 38**Účinnosť**

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. májom 1990.

Havel v. r.

Dubček v. r.

Čalfa v. r.

- 1) § 27 a nasl. a § 70 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. v znení neskorších predpisov (úplné znenie č. 52/1989 Zb.).
- 2) § 26a a nasl. Hospodárskeho zákonníka č. 109/1964 Zb. v znení neskorších predpisov.
- 3) Napr. § 251 Zákonníka práce.
- 4) § 26a až 26d Hospodárskeho zákonníka. § 2 ods. 1 písm. e), § 2a a § 46d zákona č. 121/1962 Zb. o hospodárskej arbitráži v znení neskorších predpisov.
- 5) § 26a Hospodárskeho zákonníka. § 2a zákona č. 121/1962 Zb. v znení neskorších predpisov.
- 6) § 9a Hospodárskeho zákonníka.
- 7) § 348 Hospodárskeho zákonníka č. 109/1964 Zb. v znení neskorších predpisov.

